Tatà

Valérie Perrin

Tatà

Traducció de Xavier Solsona

Duomo ediciones
Barcelona, 2026

A Claude Lelouch
Al meu germà Yannick
Als absents, Jérôme Chaussin i Jean-Paul Didierlaurent

2010. Samuel Paty, Simone Veil, Milos Forman i Isabel II encara eren d'aquest món. Barack Obama era president dels Estats Units i Vladímir Putin feia quatre anys que havia encarregat l'assassinat d'Anna Politkóvskaia. Aquell any es va declarar l'any França-Rússia; desconec què vol dir, això.

Els talibans encara no havien recuperat el poder a l'Afganistan.

Kathryn Bigelow es va convertir en la primera dona que guanyava l'Oscar al millor director per *En terra hostil*.

També va ser l'any en què, per sisena vegada, Meryl Streep va ser nominada en la categoria de millor actriu. A Dubai es va inaugurar el gratacel més alt del món, la producció mundial de CO_2 va augmentar un 6% i va ser l'any més càlid que s'havia registrat mai. Posteriorment es va batre aquest rècord.

A França, Nicolas Sarkozy era president.

TitTok no existia. Adele encara no cantava *Someone Like You*, ni Clara Luciani *La grenade*.

El 2010 va ser l'any de *J'accuse*, de Damien Saez.

El 2010 va ser l'any en què la meva tia va morir per segona vegada.

Primera part

1

21 d'octubre de 2010

—Digui'm?

—Bon dia, senyora.

—Bon dia.

—Vostè és la neboda de Colette Septembre?

—Sí.

—Truco de la gendarmeria de Gueugnon. Soc l'inspector Cyril Rampin. Li he de comunicar una mala notícia.

—...

—La seva tia ha mort.

—La meva tia?

—Sí, Colette Septembre. Soc aquí amb els bombers. Acabem de trobar el seu cos al número 19 de la Rue des Fredins. Tot sembla indicar que va morir mentre dormia. Portarem el seu cos a l'institut de medicina forense perquè ho verifiquin.

—Però la meva tia Colette està enterrada des de fa tres anys al cementiri de Gueugnon. Vivia a la Rue Pasteur.

—Tinc el seu carnet d'identitat davant meu, és Colette Septembre, nascuda a Curdin el 7 de febrer de 1946. A la foto té un aspecte més jove, però és ella.

—Deu ser un error, probablement algú amb el mateix nom.

—Dins del seu moneder hi ha una nota escrita: «Persona de contacte en cas d'urgència: la meva neboda Agnès, telèfon 01 42 21 77 47».

—...

—També s'hi indica que vol que la incinerin. I descansar amb Jean Septembre.

—Amb el Jean?

—Sí. Que el coneix?

—Era el meu pare.

—El germà de la seva tia?

—Sí. Però la meva tia Colette va morir fa tres anys, ja l'hi he dit.

—Vostè on viu?

—A París.

—La seva tia té altres parents propers?

—Jo soc... l'última. Soc l'única... i la meva filla, però...

—L'acompanyo en el sentiment. Quan pensa venir a identificar el cos?

2

L'any 2000, la meva tia va desaparèixer durant una setmana després del partit del FC Gueugnon contra el París Saint-Germain. Era la primera vegada que un equip de segona divisió arribava a la final de la Copa de la Lliga francesa, un equip conegut com els Forgerons i pel qual la meva tia va sentir una gran admiració durant tota la seva vida.

Resultat del partit: 2 a 0. Un enfrontament que semblava un pur tràmit, David contra Goliat. El partit es va disputar a l'Estadi de França i es va emetre per la tercera cadena. Porter: Richard Trivino. Capità: Amara Traoré. Entrenador: Alex Dupont.

La meva tia havia penjat un retrat d'Alex Dupont a casa seva i un altre d'Émile Daniel. Tenia totes les fotografies de l'equip i encerclava algunes cares amb retolador vermell, com si fossin paios buscats per la màfia.

En el minut seixanta-cinc, Trapasso va marcar el primer gol. En el temps afegit, Flauto va marcar el segon. El París Saint-Germain no havia perdut mai una final. Hi va haver molts crits d'alegria i moltes llàgrimes. La victòria va omplir tots els gots. Desenes d'autocars de seguidors havien sortit cap a París. La meva tia anava asseguda davant, sola, per veure la carretera. A les graderies, milers de taques del mateix color groc i blau de l'equipació dels jugadors corejaven: «I un! I dos!».

A l'hora de tornar, el conductor del bus de la Colette, un tal Éric, la va buscar pertot arreu. No responia a la crida. La van esperar, li van trucar, però no va aparèixer mai. Van telefonar a la meva mare, la seva única família política: «La seva cunyada s'ha esfumat». A la qual cosa, la meva mare va respondre que no calia amoïnar-se.

La Colette va aparèixer al cap de tres dies, asseguda a la seva sabateria, inclinada sobre un parell de mocassins del número 42 que pertanyien a Christian Duclos i que tenien el taló dret notablement desgastat a causa d'una lleugera coixesa del seu propietari, reminiscència d'una caiguda en bicicleta.

No es va arribar a saber mai on havia anat. Ningú l'hi va preguntar. Ningú li preguntava res.

El dia de la victòria va ser el primer cop que vaig saber, per boca de ma mare, que la meva tia de vegades desapareixia, però que sempre acabava tornant. Ho va dir com si fos un quisso que s'escapa i que torna quan té gana.

3

21 d'octubre de 2010

Tinc ganes de trucar-li. Ho necessito. M'imagino què li diré. M'imagino què em contestarà. El seu «digui'm».

—Pierre?

—Sí.

—Ets tu, Pierre?

—Sí, soc jo.

La seva veu, el to de la veu, irritada i apressant. Contestant sempre al telèfon com si estigués a punt de sortir, com si ja s'hagués posat l'abric, com si tornés de pressa i corrents per contestar, per espolsar-se les puces.

—Soc l'Agnès.

Com reaccionaria ell? No li deixaria temps perquè digués «Agnès?» o «Agnès». O «Com és que em truques? Que ha passat res?».

«Fixa't, m'acaben de trucar de la gendarmeria de Gueugnon. La Colette ha mort».

No, jo no diria: «Fixa't», diria: «M'acaben de trucar de la gendarmeria de Gueugnon. Han trobat el cos d'una dona i s'obstinen a afirmar que es tracta de la Colette».

No, res d'«obstinar-se», jo no dic mai «s'obstinen».

Ell em respondria: «Però si ja era morta... Que has begut? Has begut o no?».

I jo li replicaria: «Ja t'agradaria. Així, tu i la teva meuca podríeu tenir la custòdia exclusiva de l'Ana».

I penjaria.

No he dit mai la paraula «meuca». Quan m'empipo crido «porca» o «malparida». Qui de tots dos penjaria abans? En quin moment la conversa s'enverinaria?

Tres anys sense sentir el so de la seva veu per telèfon, però ara hi

ha un motiu. La Colette ha «remort», una paraula que no existeix enlloc. Això de «remorir» no existeix.

Al principi —el principi de la meva fi— la Cornélia, la mainadera, portava la nostra filla a casa d'ell, vaja, a casa d'ells. La Cornélia també duia la nostra filla a casa meva. Ara la nena té quinze anys. Es mou en metro o en taxi si es fa tard.

La meva última pel·lícula no ha sigut la més taquillera, però és la que ha tingut les crítiques més entusiastes i més difusió arreu del món.

Per què hi penso? Jo estava tranquil·la, morta, no m'importava res. Em conformava d'estar-me al llit i cobrar els meus dividends cada dues setmanes, i vet aquí que m'obliguen a ressuscitar perquè compri un bitllet de tren i reservi una habitació en una ciutat mig perduda de la Borgonya per anar a identificar el cadàver d'una dona gran que no conec.

L'última pel·lícula que he dirigit és una història d'amor. Estava endimoniadament inspirada.

4

La Colette, soltera i sense fills, és la germana del meu pare, el Jean. Des del dia que ell va morir va portar dol pel seu germà, un dol que va omplir tot el seu espai reduït, el seu cos prim i petit, els ulls grossos i negres que se li menjaven la cara, la sabateria, el llit, l'aire que respirava. No va acceptar mai la mort del meu pare, «perquè no hi ha res a acceptar», deia espolsant l'aire amb un cop de mà.

Fins que vaig tenir disset anys, la meva tia es va mostrar molt silenciosa amb mi. De vegades intercanviava algunes paraules amb els veïns, els botiguers, els clients o els futbolistes, que la veneraven com un italià venera la Mare de Déu. Però amb mi no. Amb mi observava un silenci monacal.

De nena m'hauria hagut d'amagar darrere les portes de la botiga per sentir la seva veu dient alguna cosa que no fos: «Has dormit bé? Tens gana? Tens set? Has acabat? Tens calor? Bona nit...», paraules que m'adreçava sempre a les mateixes hores del dia.

Però no m'hi vaig amagar mai. Ella no m'interessava, pensava que no tenia res a dir, que no tenia res per a mi. Odiava les vacances a casa seva, l'olor de casa seva, el terra, els mobles, les finestres estretes, l'habitació que em deixava a mi i que feia pudor de naftalina.

Als deu anys, jo retallava fotos de revistes i les enganxava en llibretes quadriculades, fotos de noies que em feien somiar en el fet d'arribar a tenir el mateix tall de cabells, la mateixa boca, el mateix jersei de moaré blau. Com em podia interessar una dona que no es maquillava mai ni donava cap mena d'importància a la seva aparença? Era la mena de dona de qui podies dir: si s'arreglés una mica seria maca. Portava roba molt ampla. Semblava que comprés la talla equivocada a posta per desaparèixer una mica a dins.

Abans de començar el curs em regalava tres xecs en blanc, per donar una mica de vida als comerciants de Gueugnon. L'un era perquè em comprés un vestit a Shopping, l'altre a Causard i el

tercer per triar un parell de sabates ben boniques a la botiga de la senyora Bresciani. Per a la meva tia, «ben boniques» volia dir que fossin de bona qualitat. Havien de ser cares, models de pell que em destrossaven els peus.

Cada any, quan s'acabava el mes d'agost, em deia sempre la mateixa frase, sense cap mostra d'afecte especial: «Té, compra't roba per al començament de curs».

5

Fa tres anys, quan la Colette va morir mentre dormia, jo encara vivia a Los Angeles. Pel que es veu, ha mort dues vegades mentre dormia. No vaig anar al seu funeral. Quinze hores de vol. «No val la pena», em va suggerir el Louis Berthéol, antic forner de Gueugnon i amic íntim de la meva tia.

El Louis es va ocupar de tot. Vaig enviar un xec per a les despeses de la inhumació. Com quan la meva tia em «vestia» per a l'inici del curs escolar. Ni tan sols vaig haver d'omplir cap paper. Ell va organitzar el funeral el 13 d'agost de 2007.

En tornar a Gueugnon, em va donar una capsa que contenia fotos de família, banderins amb l'escut del club i alguns fulards. La roba l'havia donat per a caritat, al Secours Populaire.

Vaig anar al cementiri a peu. Érem a principis de gener. L'aire era glaçat. Vaig buscar la seva sepultura i la vaig trobar al carrer 7. Ni flors ni corones ni placa, com devia haver indicat la Colette al Louis. Sobre el marbre gris només hi havia un parell de sabates, un model de pell de color blau fosc, tipus Kickers. Per curiositat vaig mirar el número: un 37. La meva tia calçava un 36. Vaig preguntar al Louis qui havia col·locat allà aquelles sabates, però no m'ho va saber dir.

L'any 2007 feia quatre anys que jo vivia als Estats Units. Durant aquells quatre anys, cada dimarts trucava per telèfon a la Colette. Per què els dimarts? No ho sé pas. Alguns costums comencen sense que en recordis el perquè. Poc més o menys, sempre parlàvem dels mateixos temes: el temps, la salut, la degradació de la qualitat de les sabates, fabricades en sèrie per pobres desgraciats, amb costures que només en conservaven el nom. La meva tia també m'informava de la classificació de l'equip de futbol, que a mi m'importava un rave. Els traspassos d'aquest o d'aquell jugador, les joves promeses, els qui sortien massa de festa, els que eren bons i les toies. La mort d'un veterà, el naixement del fill d'un seguidor. I la conversa sempre acabava amb les mateixes paraules

i la veu vacil·lant: «I com et va la feina? Prepares cap pel·lícula? I l'Ana? I el Pierre? Estan bé? No se't fa molt dur, per allà?». I jo li responia: «Sí, estem tots bé». Al final de la conversa no hi havia cap abraçada ni cap petó. No crec que digués mai aquestes paraules. Ella deixava anar un «fins aviat» i jo un «fins dimarts que ve». Amb el temps, crec que jo devia afegir un «ves amb compte, eh?» o un «cuida't» o alguna cosa per l'estil.